

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

208833

การศึกษาพฤติกรรมการใช้ "เครื่องสำอางอันตราย" ของวัยรุ่นหญิง
จังหวัดอุบลราชธานี

A STUDY OF HARMFUL COSMETICS USAGE BEHAVIOR OF FEMALE
TEENAGERS IN UBON RATCHATHANI PROVINCE

นางสาวรุ่งนภา กววงษ์

วิทยาลัยน้อมปรีญญูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

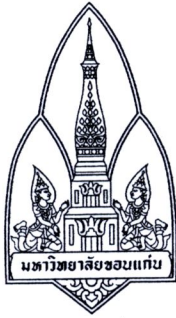
พ.ศ. 2554

๐๒๕๖ ๑๙๘

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

208833

การศึกษาพฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่นหญิง
จังหวัดอุบลราชธานี

A STUDY OF HARMFUL COSMETICS USAGE BEHAVIOR OF FEMALE
TEENAGERS IN UBON RATCHATHANI PROVINCE

นางสาวรุ่งนภา กงวงษ์

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. ๒๕๕๔

การศึกษาพฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่นหญิง
จังหวัดอุบลราชธานี

นางสาวรุ่งนภา กงวงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการคุ้มครองผู้บริโภคและการจัดการด้านสุขภาพ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

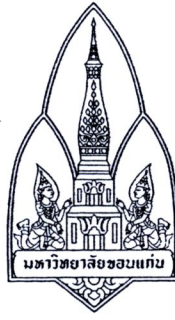
พ.ศ. 2554

**A STUDY OF HARMFUL COSMETICS USAGE BEHAVIOR OF FEMALE
TEENAGERS IN UBON RATCHATHANI PROVINCE**

MISS RUNGNAPA KONGWONG

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
IN HEALTH CONSUMER PROTECTION AND HEALTH MANAGEMENT
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2011

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หลักสูตร

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการคุ้มครองผู้บริโภคและการจัดการด้านสุขภาพ

ชื่อวิทยานิพนธ์: การศึกษาพฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่นหญิง
จังหวัดอุบลราชธานี

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นางสาวรุ่งนภา กงวงษ์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์: ดร. สมชาย สุริยะไกร

ประธานกรรมการ

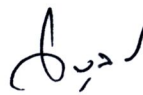
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ วัฒนนามกุล

กรรมการ

ดร. ประชาสรรค์ แสนภักดี

กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

 วัฒนนามกุล

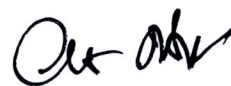
..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ วัฒนนามกุล)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมาคย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วงศ์วัฒน์ ทศนียกุล)

คณบดีคณะเภสัชศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

รุ่งนภา กงวงษ์. 2554. ศึกษาพฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่นหญิง จังหวัด
อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการคุ้มครอง
ผู้บริโภคและการจัดการด้านสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิบูลย์ วัฒนนามกุล

บทคัดย่อ

208833

ปัญหาการใช้และการจำหน่าย “เครื่องสำอางอันตราย” เป็นปัญหาเรื้อรังมานานจนถึง
ปัจจุบัน ทั้งที่การใช้เครื่องสำอางดังกล่าว ส่งผลกระทบให้เกิดอันตรายทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
ต่อผู้ใช้ ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่นหญิง เพื่อ
หาแนวทางลดพฤติกรรมการใช้

รูปแบบงานวิจัยเป็นแบบผสมระหว่างเชิงปริมาณ และคุณภาพ ศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอ
เมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ
เก็บข้อมูล รวมกลุ่มตัวอย่าง 539 คน แบ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ 424 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น
และเชิงคุณภาพ 115 คน ใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความหลากหลายมากที่สุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้
การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่าวัยรุ่นหญิงให้ความสำคัญในการใช้เครื่องสำอางทาหน้ามาก โดยปัจจัย
ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสามลำดับแรกได้แก่ การรับรองมาตรฐานจาก ออย. ยี่ห้อีความน่าเชื่อถือ
และการทดลองใช้แล้วได้ผล โดยให้ความสำคัญในสรรพคุณ บำรุงผิวหน้า ป้องกันแดด ทำให้หน้า
ขาวขึ้น ตามลำดับ ความรู้เกี่ยวกับเครื่องสำอางทาหน้าอยู่ในระดับต่ำ พบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
ในเรื่องการซื้อเครื่องสำอางยี่ห้อที่มีชื่อเสียงนำมาลดราคาตามตลาดนัด การใช้เครื่องสำอางร่วมกับ
ผู้อื่น และไม่ทดสอบการแพ้ทุกครั้งเมื่อใช้เครื่องสำอางยี่ห้อนั้นเป็นครั้งแรก เคยเกิดอาการไม่พึง
ประสงค์จากการใช้เครื่องสำอางทาหน้า ร้อยละ 46.7 อาการที่พบบ่อยคือผื่นแดงและคัน สถานที่ซื้อ
เครื่องสำอางทาหน้าบ่อยที่สุดคือห้างสรรพสินค้า และรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพผ่านช่องทาง
โทรทัศน์มากที่สุด

พฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่นหญิง เกิดจากความต้องการอยากสวย
โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องสามปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ค่านิยมผิวขาว
ความรู้ความตระหนัก และรายได้ ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ได้แก่ คุณสมบัติของ “เครื่องสำอาง
อันตราย” ทักษะของคนต่างประเทศ กลุ่มเพื่อนและคนใกล้ชิด กลุ่มไฝผื่น ผู้ประกอบการขาย

208833

เครื่องสำอาง และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สื่อโฆษณา มีวัยรุ่นที่เคยใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ร้อยละ 26.8

แนวทางลดพฤติกรรมการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่นหญิง ทุกภาคส่วนต้องช่วยกัน ภาครัฐต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้กับผู้ประกอบการ เพิ่มศักยภาพให้ผู้บริโภค ผลิตเครื่องสำอางที่ปลอดภัยและผลิตชุดทดสอบความปลอดภัยของเครื่องสำอางเบื้องต้นออกมาจำหน่าย เพิ่มแรงบันดาลใจให้กับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ภาคประชาชนและสื่อมวลชนสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง ช่วยกันสอดส่องดูแลในเขตพื้นที่ ปลุกฝังค่านิยมที่ถูกต้องและวิธีใช้เครื่องสำอางที่ปลอดภัยให้กับวัยรุ่น

Runghana Kongwong. 2011. **A Study of Harmful Cosmetics Usage Behavior of Female Teenagers Ubon Ratchathani Province.** Master of Science Thesis in Health Consumer Protection and Health Management, Graduate School, Khon Kaen University.

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Viboon Wattananamkul

ABSTRACT

208833

The usage problem and distribution of harmful cosmetic had been the chronic problem from the past to the present day, even if the usage of such cosmetic affected to be harmful to the user in both physical and mind. The objectives of this research were to study the harmful cosmetic usage behavior of female teenager and find out the suitable way to reduce such behavior.

The formation of research was the mixture between quantitative and qualitative research in the area of Muang District and Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani Province. The tools of data collection were the survey questionnaire and interview. The sample group was totally 539 persons classifying into 2 types of data including collecting the quantitative data from 424 persons by Stratified random sampling and qualitative data from 115 persons by Maximum variation sampling. The data analysis was conducted by using content analysis and descriptive statistics.

From the research, it revealed that female teenager paid more attention for the facial cosmetic by considering the influences which effected to make the purchasing decision in the first 3 factors as the following The certificate from Office of Food and Drug Administration, creditable brand name and the successful trial result by focusing on the qualification, nourishing face, sun protection factor and whitening, respectively. The knowledge and understanding of cosmetics were quite at low level, it also found that the unsuitable behavior concerning the purchasing of famous cosmetic brand name to resell at discounted price in market fair and using and sharing cosmetics with others, neglecting to make Allergy Skin Testing in the cosmetic which never had been used before, occurring the undesired symptom after using the facial cosmetics at 46.7%. The symptom were often found including Sebdern and irritation dermatitis. The place

208833

purchasing the cosmetics which was most often found was that Department store and most health information were presented via the channels of television.

Harmful cosmetic usage behavior of female teenager caused from the requirement of beauty by factor influencing toward the usage behavior, consisted of internal personal factors including whitening skin value, knowledge, realization, income, satisfaction to skin tone. External personal factors including product, attitude to opposite sex, friend and closed person, aspirational group, entrepreneur and context factor including advertising media, it was found that the teenager had ever used the harmful cosmetic at 26.8%.

As for way of reducing the behavior of harmful of female teenager, every sectors must cooperated together, state sector must compel the law strictly, built the realization for entrepreneur , increased the potential of consumer to purchase only the safe cosmetics and produced the safety kit for testing the cosmetic earlier before they were distributed, increased the aspiration for staff. As for public sectors, built the strength network, be united in mind to inspect the local and help to adjust the attitude of cosmetic usage in correct way to teenager.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดีด้วยความช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ วัฒนนามกุล ที่คอยแนะนำในทุกขั้นตอนในการทำ การวิจัยครั้งนี้ ตั้งแต่การเลือกหัวข้อที่จะทำการวิจัย การวางแผนดำเนินงานวิจัย ความรู้วิชาการ เกี่ยวกับงานวิจัย เทคนิคในการเก็บข้อมูล การเขียนรายงาน และช่วยตรวจสอบและแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆในทุกกระบวนการรวมทั้งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สัมมนา มูลสาร ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในงานวิจัย ขอขอบพระคุณ เกสัชกรหญิงพรพรรณ สุนทรธรรม ที่ช่วยเหลือให้การสนับสนุนความรู้วิชาการเกี่ยวกับเรื่องเครื่องสำอางและช่วยหาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประโยชน์มากในการนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือในงานวิจัย ขอขอบพระคุณ เกสัชกรหญิงกาญจนา มหาพล ที่ช่วยเหลือและให้ความ อนุเคราะห์ในการออกหนังสือราชการเพื่อประสานสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการ เก็บข้อมูลและช่วยเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในงานวิจัย ขอขอบคุณผู้อำนวยการ สถานศึกษาที่อนุญาตและอำนวยความสะดวกให้ทีมวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายอย่างยิ่ง ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ให้การ สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นที่มาของข้อมูลที่สำคัญยิ่งในการเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (คคส.) ที่ให้ทุนสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัดอุบลราชธานีที่ให้ความร่วมมือในการทำงานด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณหัวหน้างานเภสัชกรหญิงอาภรณ์ จตุรภัทรวงศ์ และ เพื่อนร่วมงาน ที่คอยเป็นกำลังใจ จนผู้วิจัยวิจัยดำเนินงานสำเร็จจุลวงด้วยดี

สุดท้ายผลอันเป็นประโยชน์ ความดีความงามทั้งปวงที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยครั้งนี้ ขอมอบแด่ คุณพ่อคุณแม่ที่เคารพยิ่งของผู้วิจัย และหากมีข้อบกพร่องด้วยประการใดๆ ผู้วิจัยขอน้อมรับด้วย ความขอบคุณยิ่ง

รุ่งนภา กงวงษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1.
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
3. คำถามของการวิจัย	4
4. ขอบเขตของการวิจัย	5
5. ความหมายหรือนิยามศัพท์เฉพาะ	5
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเครื่องสำอาง	8
2. ธุรกิจเครื่องสำอางในประเทศไทย	23
3. ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์	25
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค	26
5. ส่วนผสมทางการตลาด	34
6. พฤติกรรมวัยรุ่น	35
7. กรอบแนวคิด	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	43
1. การเลือกพื้นที่ทำการศึกษา	43
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	45
4. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล	47
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	55
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	56
1. ผลการศึกษา	56
2. อภิปรายผลการศึกษา	93
บทที่ 5 ข้อเสนอแนะ	102
เอกสารอ้างอิง	106
ภาคผนวก	113
ประวัติผู้เขียน	126

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	แสดงสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง 45
ตารางที่ 2	แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 47
ตารางที่ 3	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 57
ตารางที่ 4	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อหรือใช้เครื่องสำอางทาหน้าของวัยรุ่น 60
ตารางที่ 5	สรรพคุณของเครื่องสำอางทาหน้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อหรือใช้ของวัยรุ่น 61
ตารางที่ 6	ความรู้เกี่ยวกับเครื่องสำอางทาหน้าของวัยรุ่น 63
ตารางที่ 7	พฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางทาหน้าของวัยรุ่น 64
ตารางที่ 8	ประสบการณ์อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้เครื่องสำอางทาหน้าของวัยรุ่น 65
ตารางที่ 9	แหล่งจำหน่ายเครื่องสำอางที่วัยรุ่นเลือกซื้อ 66
ตารางที่ 10	แสดงประสบการณ์เคยพบเห็น “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่น 67
ตารางที่ 11	แสดงลักษณะสีผิว และความพึงพอใจต่อสีผิว ของวัยรุ่น 71
ตารางที่ 12	แสดงแหล่งข้อมูลการรับรู้เรื่อง “เครื่องสำอางอันตราย” 72
ตารางที่ 13	แสดงช่องทางหรือแหล่งข้อมูลที่วัยรุ่นใช้ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ 73
ตารางที่ 14	แสดงความตระหนักเกี่ยวกับการใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่น 77

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงพฤติกรรมผู้บริโภค	31
ภาพที่ 2 ภาพอธิบายพฤติกรรมการซื้อขาย และการใช้ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อขาย/การใช้	32
ภาพที่ 3 กรอบแนวความคิดงานวิจัย	42
ภาพที่ 4 แสดงการสุ่มเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่หนึ่ง	48
ภาพที่ 5 แสดงการสุ่มเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่สอง	49
ภาพที่ 6 แสดงการสุ่มเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่สาม	49
ภาพที่ 7 แสดงการเลือกกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ	52
ภาพที่ 8 กราฟแสดงความสำคัญของเครื่องสำอางหน้าต่อวัยรุ่น	58
ภาพที่ 9 แสดงประสบการณ์การใช้ “เครื่องสำอางอันตราย” ของวัยรุ่น	68
ภาพที่ 10 ภาพแสดงช่องทางหรือแหล่งข้อมูลที่วัยรุ่นใช้ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ	73
ภาพที่ 11 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์	124